

Lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista annetun lain muuttamisesta ja uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain 7 §:n 7 momentin kumoamisesta

Luonnonsuojeluliitto kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa asiasta seuraavaa. Ilman toimivaa kriteeristöä metsä- ja maatalousbiomassalle on suuri riski, että uusiutuvan energian käyttö edistää luontokatoa. Luonnonsuojeluliitto katsoo, että hallituksen esitys ei riittävästi huomioi luonnon monimuotoisuutta, ilmastovaikutuksia, eikä EU:n uusiutuvan energian direktiivin (RED III) täytäntöönpanoa.

Luonnonsuojeluliitto jätti RED III-työryhmän raporttiin eriävän mielipiteen syyskuussa 2024, sillä esitykset eivät olleet riittäviä turvaamaan bioenergian kestävyyttä.

Näkemyksemme mukaan erityisesti metsäbiomassan kestävyuden varmistamiseen ei tällä hetkellä ole riittäviä ohjauskeinoja, eikä sitä siten Suomessa pystytä tekemään maatasolla.

Kannot ja juuret (10§ kohta 4a))

Kantojen ja juurien energiakäyttö on haitallista maaperän hiilivaraston näkökulmasta, ja liiton näkökulmasta se voitaisiin joitain erityistapauksia, kuten juurikääpälajeita tai rakentamiskohteita, lukuunottamatta kieltää lailla. Toiminnanharjoittajien tulee vähintään osoittaa kestävyysjärjestelmässään miten ne välttävät kantojen ja juurien korjuun energiantuotannossa.

Turvamaiden kuivattaminen (9 §)

Suomessa tapahtuu yhä uudisojituksia, eikä meillä ole riittäviä menetelmiä niiden seurantaan, tilastointiin tai estämiseen. Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan 10 vuoden aikana Suomessa uudisojitettiin noin 20 000 hehtaaria. Nykykäytännöillä ei voida olla varmoja, etteikö energiakäyttöön päätyvä biomassa olisi peräisin vuoden 2008 jälkeen ojitetulta alueelta.

LULUCF-kriteerit (10 a § 3))

RED III:n mukaan jäsenvaltion tulee esittää näyttöä siitä, etteivät raportoidut maankäyttösektorin päästöt ylitä poistumia. Suomen LULUCF-sektorilla päästöt ylittävät selvästi poistumat, ja LULUCF-sektori on yli 10 Mt CO₂-ekv. päästölähde vuosia 2021–2023 koskevien tilastotietojen mukaan. Maankäyttösektorin muutokseen nielusta päätölähteeksi on vaikuttanut erityisesti metsien hiilinielujen hävittäminen. Lakiesityksessä ei avata, miten RED III:n vaatimukset aiotaan täyttää tämän säännöksen osalta.

Vanhat ja luonnontilaiset metsät (10§ kohta 4b)

Luonnonsuojeluliitto pitää huolestuttavana, että hallituksen esitys ei riittävästi vahvista metsäbiomassan kestävyyskriteerejä. Suomessa on tullut tasaisesti esiin väärinkäytöksiä, jotka todistavat ettei nykyinen metsäenergian käyttö ole ympäristön kannalta kestävä. Tapauksia, joissa vanhoja metsiä on hakattu ja puut ovat päätyneet energiantuotantoon on tullut esiin esimerkiksi Inarissa ja Kuusamossa, sekä Värriön yhteismetsän ikimetsiä on kuljetettu poltettavaksi Rovaniemelle. Poliitiikkatoimet tapausten estämiseksi ovat jääneet heikoiksi. Niitä olisi perusteltua esittää REDIII-toimeenpanon yhteydessä.

Luonnonsuojeluliitto myös huomauttaa 10 § 4a-c -kohdissa käytetään muotoilua “vältetään” tietty toimenpide. Muotoilun tulisi selkeämmin osoittaa, että kohtien a-c toimia ei voi tehdä.

Uusiutuvan energian direktiivin mukaan “Ehdotuksen mukaan metsäbiomassan tulisi olla peräisin valtiosta, jossa voimassa olevalla kansallisella lainsäädännöllä ja käytössä olevilla seuranta- ja täytäntöönpanojärjestelmillä varmistetaan, että metsäbiomassa ei ole peräisin iki- ja aarniometsistä (luonnontilaisista ja vanhoista metsistä), biologisesti erittäin monimuotoisista metsistä, luonnontilaisista tai ei-luonnontilaisista yli hehtaarin suuruista biologisesti erityisen monimuotoisista ruohoalueista, nummista, kosteikoista ja aiemmin kuivattamattomista turvemaista, joiden kuivatus on tapahtunut tammikuussa 2008 tai sen jälkeen.” Nyt ehdotetuilla kirjauksilla ei pystytä vielä varmistamaan ettei puuta vanhoista metsistä päätyisi energiakäyttöön.

Liitto on huolissaan siitä, vanhojen metsien tunnistamiseen käytetään nyt tieteenvastaisia kriteereitä, joiden ulkopuolelle jää runsaasti luonnon ja hiilivarastojen kannalta arvokkaita kohteita, jotka tulisi jättää hakkuiden ulkopuolelle. Vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelu on osa toimia luontokadon pysäyttämiseksi, mutta koska nyt käytetään liian tiukkoja kriteereitä, ne päinvastoin mahdollistavat luontokadon jatkumisen, hiilivarastojen hupenemisen ja vanhojen ja luonnontilaisten metsien päätyminen polttoon. EU:n biodiversiteettistrategian ja RED III:n kestävyyskriteerien tavoitteet eivät toteudu.

Vanhojen metsien osalta taustatekstissä oli myös maininta, että “Suomessa on EU:n 2030 Biodiversiteettistrategian (KOM(2020) 380 lopullinen) ja EU:n 2030 metsästrategian (KOM(2021) 572 lopullinen) nojalla käynnissä kansallinen kartoitustyö iki- ja aarniometsien eli luonnontilaisten metsien ja vanhojen metsien tiukaksi suojelemiseksi.” Kartoitustyö on käynnissä ainoastaan valtion mailla, muiden maanomistajaryhmien metsissä vastaavaa ei ole.

Suomen tulkinta plantaasimetsistä

Esitystekstin mukaan “Plantaaseiksi tulkitaan Suomessa vieraspuulajien istutukset ja Luonnonvarakeskus on arvioinut niiden pinta-alaksi Suomessa nykyisin noin 34 000 hehtaaria. Ottaen huomioon toisaalta iki- ja aarniometsien ja toisaalta plantaasien pinta-alat Suomessa voidaan katsoa, että direktiivissä mainittu ikimetsien ja aarniometsien muuntaminen plantaaseiksi on pinta-alaltaan marginaalista”

Tämä tulkinta plantaasista on virheellinen, eikä vastaa EU:ssa käytettävää tulkintaa. Plantaasin määritelmä ei edellytä vieraspuulajin käyttöä. Virheellisen määritelmän vuoksi on mahdollista, että plantaasimetsiä jää meillä tunnistamatta, eikä direktiivi siten toteudu. On hyvä, että lainsäädännössä viitataan EU:n käyttämään määritelmään plantaaseista.

Laajat avohakkuut (10§ kohta 4d)

Luonnonsuojeluliiton mielestä YVA-lain muotoilu ei täytä kriteeriä laajan avohakkuun enimmäisrajasta, sillä myös 200 ha laajemmat avohakkuut ovat mahdollisia, niihin vain tulee soveltaa ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

Tarvetta laajojen avohakkuiden sääntelylle tulee tarkastella sen mukaan, mitkä ovat suurimpien avohakkuiden ympäristövaikutukset ja avohakkuiden suurimmat toteutuneet koot, ei keskikoon mukaan. Huomioon tulisi myös ottaa toisiinsa kytkeytyvät kuviot, joita hakataan 10 vuoden tarkastelujakson aikana, muodostaen laajemman kokonaisuuden kuin mikä käy tilastoissa ilmi.

Kuollut puuainees (10§ kohta 4e)):

Kestävyysskriteerien mukaan tulee asettaa paikallisesti tai ekologisesti rajat puiden määrälle, jotka pitää säilyttää kuolleen puuaineksen korjuussa. Liiton mielestä ohjeistus lakiehdotuksessa kuolleen puuaineksen korjuun soveltamiseen on puutteellinen, sekä kansallisen metsästrategian tavoitteet ja toimeenpano eivät ole riittäviä kriteerin täyttämiseksi. Käytännössä esimerkiksi metsänhoidon suositusten toteutumisen valvonta ei ole riittävää, jotta voitaisiin olla varmoja että RED:n kriteereissä mainittu paikallinen tai ekologinen raja toteutuisi. Ekologisessa mielessä talousmetsissä tulee tavoitella 20 m3/ha kuollutta puuainesta. Näistä rajoista tulisi säätää metsälaissa.

Maaperän laatu (10§ kohta 4f)):

Suomessa ei ole käytössä riittäviä ohjauskeinoja maaperän laadun heikkenemisen ehkäisemiseksi. Taustatekstissäkin tuodaan esiin, ettei herkälle maaperälle ole selvää määritelmää. Suomessa on jo lueteltujen lisäksi esimerkiksi turvemaita, jotka voitaisiin ajatella herkeksi maaperiksi, joilla väärään aikaan tapahtuvilla hakkuilla saattaa olla haitallinen vaikutus maaperään.

Kaskadikäyttöperiaate:

RED III:n kaskadikäyttöperiaatteen mukaisesti biomassassa olisi käytettävä siitä saatavan suurimman taloudellisen ja ympäristöön liittyvän arvonlisäyksen mukaisessa järjestyksessä, ensisijaisesti pitkäaikaisiin tuotteisiin ennen energiakäyttöä. Kaskadikäyttöperiaate ei kuitenkaan Suomessa toteudu. Tällä hetkellä myös jalostuskelpoista puuta päätyy suoraan energiakäyttöön. Poliittikkatoimet olisivat siis tarpeellisia ja niillä tulisi puuttua erityisesti veroetuuksiin, jotka vääristävät markkinaa, sekä METKA-järjestelmän pienpuun keruun tukeen.

Lakiesitys ei sisällä korjaustoimenpiteitä kaskadikäyttöperiaatteen täytäntöönpanon varmistamiseksi Suomessa. Suomen on suunniteltava biopolttoaineista, bionesteistä ja biomassapolttoaineista peräisin olevan energian tukijärjestelmät siten, että vältetään kannustamasta kestävämmiin kehityspolkuihin, ja jotta voidaan varmistaa, että puubiomassaa käytetään siitä saatavan suurimman taloudellisen ja ympäristöön liittyvän arvonlisäyksen mukaisesti seuraavassa ensisijaisuusjärjestyksessä: puuperäiset tuotteet, puuperäisten tuotteiden käyttöä jatkaminen, uudelleenkierto, kierrätys, bioenergia ja loppukäsittely. Tämä on sisällytettävä lakiehdotukseen.

Lisätiedot

- Antti Heikkinen, ympäristöpäällikkö, antti.heikkinen@sll.fi, 044 9010 461
- Liisa Toopakka, monimuotoisuusasiantuntija liisa.toopakka@sll.fi, 040 5042 989

